

Terytorialne i dystrybucyjne aspekty sprawiedliwej transformacji w zaktualizowanych krajowych planach na rzecz energii i klimatu – metodyka oceny

Instytut Reform we współpracy z Bluelink Foundation, Ecco i Ecologic Institute

Warszawa 2024

REFORM

BlueLink

ECCO THE ITALIAN CLIMATE CHANGE THINK TANK

eco logic

© Fundacja Instytut Reform, 2024

Powielanie dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Autorzy

Aneta Stefańczyk, Antoni Grzeńczyk, Maciej Lipiński, Aleksander Śniegocki (Instytut Reform)

Współpraca

Maria Niewiata-Rej i Zofia Wetmańska (Instytut Reform),

Plamen Peev (BlueLink Foundation),

Giulia Colafrancesco i Chiara di Mambro (ECCO),

Nora Sophie Kögel i Eike Velten (Ecologic Institute).

Niniejszy raport został zrealizowany ze wsparciem Europejskiej Fundacji Klimatycznej. Odpowiedzialność za informacje i poglądy przedstawione w niniejszym raporcie spoczywa na jego autorach. Europejska Fundacja Klimatyczna nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie informacji w nim zawartych lub wyrażonych.

Opracowanie graficzne

Zofia Lasocka

Data publikacji

Luty 2024

Rekomendowane cytowanie:

Suggested citation

Stefańczyk, A., Grzeńczyk, A., Lipiński, M. i Śniegocki, A. (2023), *Terytorialne i dystrybucyjne aspekty sprawiedliwej transformacji w zaktualizowanych krajowych planach na rzecz energii i klimatu – metodyka oceny*, Instytut Reform, Warszawa.

Źródło fotografii na okładce: wildpixel/iStock

Instytut Reform

office@ireform.eu | ul. Puławska 12/3, 02-566 Warszawa | www.ireform.eu

Spis treści

I. Wprowadzenie i przeznaczenie dokumentu	4
II. Metodyka i opracowanie kryteriów oceny	5
III. Aspekty terytorialne.....	6
Aspekt 1. Ambicje i cele.....	6
Aspekt 2. Wspieranie lokalnych gospodarek i społeczności.....	8
Aspekt 3. Lokalne czyste źródła energii i zdekarbonizowane gałęzie przemysłu..	9
Aspekt 4. Inkluzywność transformacji regionalnej.....	10
Aspekt 5. Regionalne zarządzanie sprawiedliwą transformacją.....	11
IV. Aspekty dystrybucyjne	12
Aspekt 6. Ogólna ocena skutków dystrybucyjnych	12
Aspekt 7. Ubóstwo energetyczne.....	13
Aspekt 8. Ubóstwo transportowe.....	15
Aspekt 9. Potrzeby finansowe i źródła finansowania	16
Aspekt 10. Polityki podatkowe, ubezpieczeniowe i zabezpieczenia.....	17
Aspekt 11. Warunki pracy i nabywanie nowych kwalifikacji zawodowych.....	18
Aspekt 12. Zaangażowanie zainteresowanych stron i konsultacje społeczne...20	
V. Załącznik. Tabela podsumowująca aspekty uwzględnione w metodologii.....	22

I. Wprowadzenie i przeznaczenie dokumentu

Krajowy plany na rzecz energii i klimatu (KPEiK) to narzędzie wprowadzone Rozporządzeniem UE 2018/1999 w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, za pomocą którego Państwa Członkowskie integrują swoje działania dotyczące wdrażania celów UE w zakresie energii i klimatu. Państwa członkowskie aktualizują obecnie swoje KPEiK, aby dostosować je do ambitniejszej agendy klimatycznej zgodnej z europejskim prawem klimatycznym i pakietem „Gotowi na 55” (*Fit for 55*). Projekt aktualizacji KPEiK powinien zostać przedłożony Komisji Europejskiej (KE) do końca czerwca 2023 r. Mniej niż jedna trzecia państw członkowskich dotrzymała terminu i przedłożyła swoje plany na czas. Później liczba państw przedkładających projekty KPEiK wzrosła i do połowy listopada 2023 r. tylko pięć państw członkowskich nie przesłało projektów zaktualizowanych planów do KE. Ostateczne zaktualizowane wersje KPEiK powinny zostać przekazane KE do końca czerwca 2024 r. Do tego czasu dokumenty powinny obejmować rewizje dokonywane przez rządy krajowe w oparciu o informacje zwrotne i zalecenia Komisji, a także w oparciu o wyniki szeroko zakrojonego dialogu z zainteresowanymi stronami i szerszymi kręgami społecznymi.

Celem niniejszego dokumentu jest stworzenie ram metodologicznych dla oceny zaktualizowanych KPEiK. Ramy te można wykorzystać do oceny zarówno treści dokumentów, jak i procedur ich przygotowywania z perspektywy sprawiedliwej transformacji.

Sprawiedliwą transformację definiuje się jako proces, który maksymalizuje pozytywne szanse i wyniki związane z przejściem na neutralność klimatyczną, łagodząc jednocześnie wyzwania i minimalizując negatywne skutki dla poszkodowanych społeczności regionalnych i lokalnych (terytorialne aspekty sprawiedliwej transformacji) oraz osób znajdujących się w trudnej sytuacji (dystrybucyjne aspekty sprawiedliwej transformacji).

Sprawiedliwa transformacja odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu pozytywnego wyniku netto transformacji ekologicznej dla obywateli i społeczności Unii Europejskiej (UE), zgodnie z zasadą Europejskiego Zielonego Ładu, dbającą aby „nikt nie pozostał w tyle”. Właściwa integracja polityk i środków na rzecz sprawiedliwej transformacji z KPEiK ma kluczowe znaczenie dla wdrożenia tej zasady na szczeblu krajowym w każdym państwie członkowskim.

II. Metodyka i opracowanie kryteriów oceny

Niniejszy dokument zawiera wyczerpującą listę kontrolną kryteriów, które powinny zostać spełnione przez zaktualizowane KPEiK, aby skutecznie rozwiązywały one problem sprawiedliwej transformacji. Zaproponowana lista kontrolna opiera się na przeglądzie literatury, który obejmował odpowiednie prawodawstwo UE, wytyczne i komunikaty wydane przez Komisję Europejską w celu wsparcia procesu aktualizacji KPEiK oraz w celu wzmocnienia wymiaru sprawiedliwej transformacji w zarządzaniu klimatem. Oprócz odpowiednich materiałów UE przegląd obejmował również literaturę akademicką i niezależne sprawozdania opublikowane przez instytuty badawcze.

Poniżej wymieniono kluczowe dokumenty UE umożliwiające identyfikację lub zawierające odpowiednie kryteria:

1. Zawiadomienie Komisji w sprawie wytycznych dla państw członkowskich dotyczących aktualizacji Krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu na lata 2021-2030¹.
2. Rozporządzenie ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji².
3. Rozporządzenie ustanawiające wspólne przepisy dotyczące ośmiu funduszy UE³.
4. Komunikat Komisji *Ogólnounijnna ocena krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu. Siła napędowa zielonej transformacji i wsparcie odbudowy gospodarki dzięki zintegrowanemu planowaniu w dziedzinie energii i klimatu*⁴.
5. Rozporządzenie w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu⁵.
6. Zalecenie Rady w sprawie zapewnienia sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej⁶.
7. Zalecenie Komisji 2023/2407 w sprawie ubóstwa energetycznego⁷.

Metodologia oceny uwzględnia dwa zasadnicze wymiary sprawiedliwej transformacji: terytorialne i dystrybucyjne, które są dalej podzielone na zestawy kryteriów i zagadnień badawczych obejmujących ich najważniejsze aspekty.

Aspekty terytorialne	1. Ambicje i cele
	2. Wspieranie lokalnych gospodarek i społeczności
	3. Lokalne źródła czystej energii i zdekarbonizowane gałęzie przemysłu
	4. Inkluzywność transformacji regionalnej
	5. Regionalne zarządzanie sprawiedliwą transformacją
Aspekty dystrybucyjne	6. Ogólna ocena skutków dystrybucyjnych
	7. Ubóstwo energetyczne
	8. Ubóstwo transportowe
	9. Potrzeby finansowe i źródła finansowania
	10. Polityki podatkowe, ubezpieczeniowe i zabezpieczenia społeczne
	11. Warunki pracy i nabywanie nowych kwalifikacji zawodowych
	12. Zaangażowanie zainteresowanych stron i konsultacje społeczne

¹ [HTTPS://ENERGY.EC.EUROPA.EU/PUBLICATIONS/GUIDANCE-MS-UPDATED-NECPS-2021-2030_EN](https://energy.ec.europa.eu/publications/guidance-ms-updated-NECPS-2021-2030_en)

² [HTTPS://EUR-LEX.EUROPA.EU/LEGAL-CONTENT/EN/TXT/?URI=CELEX%3A32021R1056](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/?uri=CELEX%3A32021R1056)

³ [HTTPS://EUR-LEX.EUROPA.EU/LEGAL-CONTENT/EN/TXT/?URI=CELEX%3A02021R1060-20230301](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/?uri=CELEX%3A02021R1060-20230301)

⁴ [HTTPS://EUR-LEX.EUROPA.EU/LEGAL-CONTENT/EN/TXT/?URI=COM%3A2020%3A564%3AFIN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/?uri=COM%3A2020%3A564%3AFIN)

⁵ [HTTPS://EUR-LEX.EUROPA.EU/LEGAL-CONTENT/EN/TXT/?URI=CELEX%3A02018R1999-20230516](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/?uri=CELEX%3A02018R1999-20230516)

⁶ [HTTPS://DATA.CONSILIUM.EUROPA.EU/DOC/DOCUMENT/ST-9107-2022-INIT/EN/PDF](https://data.consilium.europa.eu/doc/document/st-9107-2022-init/en/pdf)

⁷ [HTTPS://EUR-LEX.EUROPA.EU/LEGAL-CONTENT/EN/TXT/?URI=OJ.L_202302407](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/?uri=OJ.L_202302407)

Każde z tych kryteriów można ocenić w następującej skali:

0 brak wzmianki o danym zagadnieniu	1 zagadnienie poruszone w ograniczonym zakresie	2 zagadnienie poruszone w znacznym zakresie	3 dobre praktyki
--	--	---	----------------------------

Każdy z aspektów posiada własny, bardziej szczegółowy opis, który określa wymagania w odniesieniu do danego KPEiK w celu uzyskania określonej liczby punktów. Opisano je bardziej szczegółowo w kolejnych rozdziałach.

III. Aspekty terytorialne

Terytorialne aspekty sprawiedliwej transformacji koncentrują się na wpływie transformacji na regiony, społeczności i gospodarki lokalne, z uwzględnieniem osób szczególnie narażonych na zmiany wynikające z nowej polityki energetycznej i klimatycznej UE. W tej części skupiamy się przede wszystkim na ocenie elementów KPEiK, które wspierają społeczności lokalne w procesie zielonej transformacji, zapewniają zachęty do dekarbonizacji w skali lokalnej, zintegrowaną transformację regionalną oraz ramy i narzędzia zarządzania sprzyjające sprawiedliwej transformacji. W ramach oceny zbadano również, w jakim stopniu projekty KPEiK są spójne z Terytorialnymi Planami Sprawiedliwej Transformacji (TPST) oraz kierują działaniami na szczeblu regionalnym. Aspekty terytorialne rozpatruje się jedynie w odniesieniu do terytoriów, które zostały uznane przez rządy krajowe za najbardziej dotknięte procesem dekarbonizacji.

Aspekt 1. Ambicje i cele

Pierwsza kategoria bada ogólny poziom ambicji odzwierciedlony w KPEiK, w tym ich spójność z TPST oraz wskazuje jasne ramy czasowe przejścia od paliw kopalnych, w tym węgla (oddzielnie dla sektora energetyki i całej gospodarki, ponieważ w praktyce transformacje te są często opracowywane oddzielnie przez rządy), ropy naftowej i gazu. Ramy czasowe są również oceniane pod względem poziomu ambicji. Aby plany można było uznać za „oparte na wiedzy naukowej”, powinny wykraczać poza ścieżkę wynikającą z obecnych polityk UE i być spójne z porozumieniem paryskim. Należy również oczekiwać, że poziomy ambicji określone w projektach aktualizacji KPEiK z 2023 r. nie będą sprzeczne z propozycjami przedstawionymi w poprzedniej wersji KPEiK i w TPST, odzwierciedlając bardziej ambitne cele klimatyczne dla całej UE.

1. Ambicje i cele	
1.1 Podnoszenie poziomu ambicji i unikanie ograniczania celów w ramach Terytorialnych Planów Sprawiedliwej Transformacji	0 brak wzmianki o celach ustawionych w TPST lub ustanowiono je na niższym poziomie
	1 wymienione, lecz niezaktualizowane cele określone w TPST
	2 plan aktualizacji większości celów określonych w TPST
	3 deklaracja wyznaczenia przejrzystego harmonogramu aktualizacji poziomów ambicji wszystkich celów TPST lub wyznaczenie zaktualizowanych celów bezpośrednio w ramach KPEiK

<p>1.2 Przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od węgla w energetyce</p>	<p>0 brak wzmianki o harmonogramie odejścia od węgla w energetyce</p> <hr/> <p>1 deklaracja odejścia od węgla w energetyce, ale bez podania dokładnego harmonogramu</p> <hr/> <p>2 przejrzysty harmonogram odejścia od węgla w energetyce</p> <hr/> <p>3 przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od węgla w energetyce</p>
<p>1.3 Przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od węgla w całej gospodarce</p>	<p>0 brak wzmianki o harmonogramie odejścia od węgla dla całej gospodarki</p> <hr/> <p>1 deklaracja odejścia od węgla dla całej gospodarki, ale bez podania dokładnego harmonogramu</p> <hr/> <p>2 przejrzysty harmonogram odejścia od węgla dla całej gospodarki</p> <hr/> <p>3 przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od węgla dla całej gospodarki</p>
<p>1.4 Przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od gazu ziemnego</p>	<p>0 brak wzmianki o harmonogramie odejścia od gazu ziemnego</p> <hr/> <p>1 deklaracja odejścia od gazu ziemnego, ale bez podania dokładnego harmonogramu</p> <hr/> <p>2 przejrzysty harmonogram odejścia od gazu ziemnego</p> <hr/> <p>3 przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od gazu ziemnego</p>
<p>1.5 Przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od ropy naftowej</p>	<p>0 brak wzmianki o harmonogramie odejścia od ropy naftowej</p> <hr/> <p>1 deklaracja odejścia od ropy naftowej, ale bez podania dokładnego harmonogramu</p> <hr/> <p>2 przejrzysty harmonogram odejścia od ropy naftowej</p> <hr/> <p>3 przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od ropy naftowej</p>
<p>1.6 Przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram przejścia przemysłu na zerową emisję netto (przekształcanie lub zamykanie zakładów przemysłowych emitujących gazy cieplarniane w związku z wykorzystaniem paliw kopalnych lub procesami przemysłowymi)</p>	<p>0 brak wzmianki o harmonogramie odejścia od ropy naftowej</p> <hr/> <p>1 deklaracja odejścia od ropy naftowej, ale bez podania dokładnego harmonogramu</p> <hr/> <p>2 przejrzysty harmonogram odejścia od ropy naftowej</p> <hr/> <p>3 przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od ropy naftowej</p>

Aspekt 2. Wspieranie lokalnych gospodarek i społeczności

Drugi aspekt dotyczy oceny narzędzi wsparcia zapewnianych lokalnym społecznościom i gospodarkom stojącym w obliczu transformacji. Wymiar wspólnotowy znajduje odzwierciedlenie w dwóch kryteriach. Jeden z nich związany jest z zachowaniem tożsamości tradycyjnych społeczności przemysłowych, które często powstawały wokół sektorów górniczych lub przemysłowych i wciąż stanowią ważny element lokalnej struktury społecznej. Drugi koncentruje się na odtworzeniu lokalnego środowiska naturalnego, tak aby zapewnić lokalnym społecznościom lepszą jakość życia i zwiększyć atrakcyjność regionu dla obecnych i potencjalnych nowych mieszkańców. Wymiar gospodarczy ocenia się za pomocą środków wspierających endogeniczny wzrost gospodarczy (np. poprzez innowacje, zwiększenie wydajności lub rozwój kapitału ludzkiego) oraz lokalny, inteligentny i zrównoważony transport.

2. Wspieranie lokalnych gospodarek i społeczności	
2.1 Polityki i środki wspierające gospodarki lokalne poprzez stymulowanie ich endogenicznego potencjału wzrostu, w tym promowanie przedsiębiorczości, wspieranie MŚP i gospodarki społecznej	0 brak wzmianki o jakiegokolwiek polityce czy środkach w tym obszarze
	1 uwzględnienie niektórych polityk lub środków w tym obszarze, ale w sposób w dużej mierze niewystarczający do zapewnienia skuteczności
	2 omówienie wielu polityk lub środków w tym obszarze, ale bez podania niektórych ważnych szczegółów
	3 polityka lub środki w tym obszarze tworzą kompleksowe ramy
2.2 Polityka i środki mające na celu zachowanie tożsamości górniczych/ tradycyjnych społeczności przemysłowych	0 brak wzmianki o jakiegokolwiek polityce czy środkach w tym obszarze
	1 uwzględnienie niektórych polityk lub środków w tym obszarze, ale w sposób w dużej mierze niewystarczający do zapewnienia skuteczności
	2 omówienie wielu polityk lub środków w tym obszarze, ale bez podania niektórych ważnych szczegółów
	3 polityka lub środki w tym obszarze tworzą kompleksowe ramy
2.3 Polityki i środki na rzecz rewitalizacji środowiska naturalnego, zarówno w celu przywrócenia różnorodności biologicznej, jak i w celach rekreacyjnych	0 brak wzmianki o jakiegokolwiek polityce czy środkach w tym obszarze
	1 uwzględnienie niektórych polityk lub środków w tym obszarze, ale w sposób w dużej mierze niewystarczający do zapewnienia skuteczności
	2 omówienie wielu polityk lub środków w tym obszarze, ale bez podania niektórych ważnych szczegółów
	3 polityka lub środki w tym obszarze tworzą kompleksowe ramy

<p>2.4 Specjalna, specyficzna dla regionu polityka i środki promujące inteligentną i zrównoważoną mobilność (zarówno na terenach najbardziej dotkniętych w ramach regionu objętego transformacją, jak i łączących go z innymi regionami)</p>	<p>0 brak wzmianki o jakiegokolwiek polityce czy środkach w tym obszarze</p>
	<p>1 uwzględnienie niektórych polityk lub środków w tym obszarze, ale w sposób w dużej mierze niewystarczający do zapewnienia skuteczności</p>
	<p>2 omówienie wielu polityk lub środków w tym obszarze, ale bez podania niektórych ważnych szczegółów</p>
	<p>3 polityka lub środki w tym obszarze tworzą kompleksowe ramy</p>

Aspekt 3. Lokalne czyste źródła energii i zdekarbonizowane gałęzie przemysłu

Aspekt ten koncentruje się na tym, czy Krajowe Plany Energii i Klimatu prawidłowo określają potrzeby i możliwości wdrożenia ekologicznych rozwiązań w regionach o wysokim poziomie emisji dwutlenku węgla. W stosownych przypadkach obejmuje to zastosowanie czystych technologii nie tylko w energetyce, ale również na potrzeby systemów ciepłowniczych i procesów przemysłowych. Kategoria ta obejmuje ocenę lokalnych potrzeb w dziedzinie transformacji i polityki energetycznej i przemysłowej, a także środki służące zaspokojeniu tych potrzeb.

<p>3. Lokalne źródła czystej energii i zdekarbonizowane gałęzie przemysłu</p>	
<p>3.1 Ocena potrzeb w zakresie wdrażania przystępnej cenowo czystej energii (w tym, w stosownych przypadkach, systemów ciepłowniczych), efektywności energetycznej lub zdekarbonizacji procesów przemysłowych</p>	<p>0 brak oceny poziomu potrzeb w tym obszarze</p>
	<p>1 pewne informacje ogólne są przedstawione, ale jakość oceny jest niewystarczająca</p>
	<p>2 potrzeby w tym obszarze zostały dokładnie opisane, a ocena opiera się na dobrych wskaźnikach jakości, jednak brakuje niektórych ważnych szczegółów</p>
	<p>3 przegląd potrzeb w omawianym obszarze jest jasno i szczegółowo przedstawiony w oparciu o wysokiej jakości wskaźniki</p>
<p>3.2 Polityki i środki mające na celu zaspokojenie potrzeb w dziedzinie przystępnej cenowo czystej energii (w tym, w stosownych przypadkach, systemów ciepłowniczych), efektywności energetycznej lub zdekarbonizacji procesów przemysłowych</p>	<p>0 brak wzmianki o jakiegokolwiek polityce czy środkach w tym obszarze</p>
	<p>1 uwzględnienie niektórych polityk lub środków w tym obszarze, ale w sposób w dużej mierze niewystarczający do zapewnienia skuteczności</p>
	<p>2 omówienie wielu polityk lub środków w tym obszarze, ale bez podania niektórych ważnych szczegółów</p>
	<p>3 polityka lub środki w tym obszarze tworzą kompleksowe ramy</p>

Aspekt 4. Inkluzywność transformacji regionalnej

Aspekt ten dotyczy uwzględnienia przez KPEiK grup szczególnie wrażliwych, równości płci i wyzwań demograficznych na szczeblu regionalnym i lokalnym. W planie transformacji należy uwzględnić kwestie związane z płcią, aby zapewnić wsparcie dla wszystkich grup pracowników dotkniętych transformacją oraz promowanie równości płci w nowo powstających sektorach gospodarki regionalnej. Szczególną uwagę należy zwrócić na grupy wrażliwe, które ponoszą nieproporcjonalnie większe negatywne skutki społeczno-gospodarcze transformacji w danym regionie. Aby zapewnić kompleksową odpowiedź na społeczno-gospodarcze wyzwania związane z transformacją, plany powinny również obejmować polityki i środki uwzględniające skutki demograficzne transformacji, np. przyciąganie młodych ludzi do regionu lub zaspokajanie potrzeb starszych obywateli.

4. Inkluzywność transformacji regionalnej	
4.1 Promowanie równości płci w celu uwzględnienia szczególnej sytuacji i roli kobiet w przechodzeniu na gospodarkę neutralną klimatycznie	0 brak wzmianki o jakiegokolwiek polityce czy środkach w tym obszarze
	1 uwzględnienie niektórych polityk lub środków w tym obszarze, ale w sposób w dużej mierze niewystarczający do zapewnienia skuteczności
	2 omówienie wielu polityk lub środków w tym obszarze, ale bez podania niektórych ważnych szczegółów
	3 polityka lub środki w tym obszarze tworzą kompleksowe ramy
4.2 Uwzględnienie grup szczególnie wrażliwych (w tym osób niepełnosprawnych), które w nieproporcjonalnie większy sposób odczuwają negatywne skutki transformacji	0 brak wzmianki o jakiegokolwiek polityce czy środkach w tym obszarze
	1 uwzględnienie niektórych polityk lub środków w tym obszarze, ale w sposób w dużej mierze niewystarczający do zapewnienia skuteczności
	2 omówienie wielu polityk lub środków w tym obszarze, ale bez podania niektórych ważnych szczegółów
	3 polityka lub środki w tym obszarze tworzą kompleksowe ramy
4.3 Polityki i środki dotyczące demograficznych skutków starzenia się społeczeństwa w regionach objętych transformacją	0 brak wzmianki o jakiegokolwiek polityce czy środkach w tym obszarze
	1 uwzględnienie niektórych polityk lub środków w tym obszarze, ale w sposób w dużej mierze niewystarczający do zapewnienia skuteczności
	2 omówienie wielu polityk lub środków w tym obszarze, ale bez podania niektórych ważnych szczegółów
	3 polityka lub środki w tym obszarze tworzą kompleksowe ramy

Aspekt 5. Regionalne zarządzanie sprawiedliwą transformacją

Ta grupa aspektów bada jakość regionalnych ram zarządzania sprawiedliwą transformacją. Oczekuje się, że KPEiK powinny opisywać ramy funkcjonalne w trzech wymiarach: planowanie (spójność planowania krajowego i regionalnego), wdrażanie (koordynacja między władzami regionalnymi i krajowymi) i działania lokalne (poprzez włączenie zainteresowanych stron i obywateli w proces zarządzania transformacją regionalną).

5. Regional just transition governance	
5.1 Spójność regionalnego i krajowego procesu planowania transformacji	0 brak wzmianki o spójności regionalnego i krajowego procesu planowania transformacji
	1 spójność regionalnego i krajowego procesu planowania transformacji jest rzadko brana pod uwagę
	2 spójność regionalnego i krajowego procesu planowania transformacji jest brana pod uwagę w wielu, ale nie we wszystkich istotnych przypadkach
	3 spójność regionalnego i krajowego procesu planowania transformacji sprzyjająca skutecznej realizacji polityk i środków, które mają być wdrażane
5.2 Koordynacja instytucjonalna w zakresie wdrażania sprawiedliwej transformacji między władzami regionalnymi i krajowymi	0 brak wzmianki o koordynacji instytucjonalnej w zakresie wdrażania sprawiedliwej transformacji
	1 koordynacja instytucjonalna w zakresie sprawiedliwej transformacji jest rzadko brana pod uwagę
	2 koordynacja instytucjonalna w zakresie sprawiedliwej transformacji jest brana pod uwagę w wielu, ale nie we wszystkich istotnych przypadkach
	3 koordynacja instytucjonalna w zakresie sprawiedliwej transformacji sprzyjająca skutecznemu wdrażaniu polityk i środków
5.3 Włączenie zainteresowanych stron i obywateli w regionalne zarządzanie transformacją	0 brak wzmianki o zaangażowaniu zainteresowanych stron i obywateli
	1 zaangażowanie zainteresowanych stron i obywateli jest rzadko brane pod uwagę
	2 zaangażowanie zainteresowanych stron i obywateli jest brane pod uwagę w wielu, ale nie we wszystkich istotnych przypadkach
	3 planowane zaangażowanie zainteresowanych stron i obywateli sprzyjające skutecznemu wdrażaniu polityk i środków na szczeblu lokalnym

IV. Aspekty dystrybucyjne

Aspekty dystrybucyjne zielonej transformacji związane są przede wszystkim ze zróżnicowanym wpływem polityki klimatycznej na otoczenie społeczno-gospodarcze, która wiąże się z nierówną dystrybucją dochodów, szans i wyzwań wśród ludności. Znajduje to odzwierciedlenie w zmianach poziomu życia całej ludności i grup szczególnie wrażliwych, zwłaszcza w zakresie dostępu do podstawowych usług publicznych, udogodnień i praw, a także rynku pracy. Dlatego też KPEiK powinny wyraźnie uwzględniać podział kosztów i korzyści planowanych środków i skupić się w szczególności na wspieraniu grup znajdujących się już teraz w najtrudniejszej sytuacji lub najbardziej narażonych na negatywne skutki transformacji.

Kryteria wybrane do oceny wymiaru dystrybucyjnego polityki sprawiedliwej transformacji w KPEiK obejmują zatem następujące aspekty: zapobieganie ubóstwu energetycznemu i transportowemu (po włączeniu budynków i transportu drogowego do ram ETS), mechanizmy finansowania i instrumenty polityki publicznej (zwłaszcza instrumenty fiskalne i zabezpieczenia społecznego) wprowadzone w celu wspierania szczególnie wrażliwych grup społecznych, polityki mające wpływ na ludność aktywną zawodowo oraz ogólnej jakości udział społeczeństwa w procesie rewizji KPEiK. Ocenę aspektów dystrybucyjnych przeprowadza się na poziomie krajowym (w przeciwieństwie do aspektów terytorialnych).

Aspekt 6. Ogólna ocena skutków dystrybucyjnych

Aspekt ten koncentruje się na sprawdzeniu, czy całościowa ocena wpływu skutków dystrybucyjnych towarzyszy decyzjom strategicznym i planowanym środkom przedstawionym w KPEiK. Aby zapewnić zgodność z zasadami sprawiedliwej transformacji, wpływ wdrożenia KPEiK należy oceniać oddzielnie dla różnych grup dochodowych. Ocenę należy przeprowadzić również w odniesieniu do innych grup wybranych na podstawie krajowych cech charakterystycznych (np. wiejskich gospodarstw domowych, emerytów). Uwzględnić się również jakość oceny wpływu – powinna ona opierać się na wskaźnikach ilościowych i w miarę możliwości zapewniać dokładne wskaźniki oczekiwanych wyników, a w dokumencie należy stosować spójną terminologię.

6. Ogólna ocena skutków dystrybucyjnych	
6.1 Ocena ogólnych skutków dystrybucyjnych polityk i środków objętych aktualizacją KPEiK – w podziale na grupy dochodowe	0 brak wzmianki o przewidywanych ogólnych skutkach dystrybucyjnych
	1 wzmianka o spodziewanych ogólnych skutkach dystrybucyjnych, z zastrzeżeniem, że opis jest ograniczony i nie uwzględnia rozróżnienia na podstawie grup dochodowych
	2 opis ogólnych skutków dystrybucyjnych jest wystarczający i uwzględnia różnicowanie na podstawie grup dochodowych, ale brakuje niektórych ważnych szczegółów
	3 opis przewidywanych skutków dystrybucyjnych jest wyczerpujący i zróżnicowany na podstawie grup dochodów

<p>6.2 Ocena ogólnych skutków dystrybucyjnych polityk i środków objętych aktualizacją KPEiK – w podziale na inne odpowiednie grupy (np. gospodarstwa domowe w obszarach wiejskich, emeryci)</p>	<p>0 brak wzmianki o przewidywanych ogólnych skutkach dystrybucyjnych</p> <hr/> <p>1 wzmianka o spodziewanych ogólnych skutkach dystrybucyjnych, z zastrzeżeniem, że opis jest ograniczony i nie uwzględnia rozróżnienia na podstawie odpowiednich grup społecznych</p> <hr/> <p>2 opis ogólnych skutków dystrybucyjnych jest wystarczający i uwzględnia zróżnicowanie na podstawie odpowiednich grup społecznych, ale brakuje niektórych ważnych szczegółów</p> <hr/> <p>3 opis przewidywanych skutków dystrybucyjnych jest wyczerpujący i zróżnicowany na podstawie odpowiednich grup społecznych</p>
<p>6.3 Konsekwencja w stosowanej terminologii i pomiar postępów w osiągnięciu celów</p>	<p>0 terminy są stosowane niekonsekwentnie w różnych dokumentach i brakuje wzmianki o gromadzeniu danych do pomiaru postępów w osiągnięciu celów</p> <hr/> <p>1 terminy są w pewnym podstawowym stopniu ujednoczone w różnych dokumentach i wspomina się o pomiarze postępów w osiągnięciu celów, ale nie podano żadnych szczegółów</p> <hr/> <p>2 w większości przypadków terminy są konsekwentnie stosowane w różnych dokumentach i ustanowiono solidne ramy pomiaru postępów w osiągnięciu celów (w oparciu o wskaźniki jakościowe, w tym polityki w zakresie gromadzenia danych), ale nadal brakuje niektórych istotnych szczegółów</p> <hr/> <p>3 terminy są konsekwentnie stosowane w różnych dokumentach i ustanowiono solidne ramy pomiaru postępów w osiągnięciu celów (w oparciu o wskaźniki jakościowe i z uwzględnieniem polityki gromadzenia danych)</p>

Aspekt 7. Ubóstwo energetyczne

Aspekt ten obejmuje dwa kryteria dotyczące jakości planowania związanego z przeciwdziałaniem ubóstwu energetycznemu: określenie skali problemu i włączenie orientacyjnych celów jego ograniczenia. Pozostałe kryteria koncentrują się na trzech rodzajach polityk i środków, które powinny zostać nakreślone w KPEiK w celu rozwiązania tego problemu: 1) istniejące i planowane instrumenty wsparcia bezpośredniego (w tym harmonogram ich wycofywania), 2) wsparcie dla inwestycji mających na celu trwałe obniżenie rachunków za energię (np. inwestycje w środki zapewniające efektywność energetyczną, inwestycje mające na celu wdrożenie zeroemisyjnych źródeł energii) oraz 3) rozwiązania dotyczące nieefektywności rynku energii, która negatywnie wpływa na wrażliwych odbiorców.

7. Ubóstwo energetyczne	
7.1 Uwzględnienie orientacyjnych celów dotyczących ograniczenia ubóstwa energetycznego	0 brak wzmianki o celach dotyczących ograniczenia ubóstwa energetycznego
	1 cele uwzględnione, ale niewystarczająco szczegółowe i/lub niewykorzystujące odpowiednich wskaźników
	2 cele w większości dobrze zdefiniowane i wykorzystujące odpowiednie środki, ale brakuje niektórych kluczowych informacji
	3 cele przedstawione w wysoce spójny sposób i wykorzystujące dobrze zdefiniowane wskaźniki
7.2 Ocena poziomu ubóstwa energetycznego i jakości stosowanych wskaźników	0 brak oceny poziomu ubóstwa energetycznego
	1 przegląd ubóstwa energetycznego przedstawiony w pewnym stopniu, ale stosowane środki są niedostatecznej jakości
	2 ubóstwo energetyczne dokładnie opisane, ocena oparta na dobrych wskaźnikach jakościowych, ale brakuje niektórych ważnych szczegółów
	3 przegląd ubóstwa energetycznego przedstawiony jasno i szczegółowo, w oparciu o wysokiej jakości wskaźniki, mierzący wpływ ubóstwa energetycznego na terytorium kraju
7.3 Bezpośrednie wsparcie na rzecz zmniejszenia ubóstwa energetycznego	0 brak wzmianki o istniejących i planowanych politykach lub środkach w tym obszarze
	1 niektóre istniejące i planowane polityki lub środki w tym obszarze są uwzględnione, ale nie są wystarczające do skutecznego rozwiązania problemu
	2 istniejące i planowane polityki lub środki w tym obszarze są opisane i oczekuje się, że przyniosą znaczącą zmianę, ale nie rozwiążą problemu w sposób kompleksowy
	3 istniejące i planowane polityki lub środki w tej dziedzinie uwzględniają w kompleksowy sposób ubóstwo energetyczne, opisano też harmonogram stopniowego wycofywania wsparcia bezpośredniego
7.4 Środki wspierające inwestycje, które strukturalnie zmniejszają rachunki za energię poprzez inwestycje w efektywność energetyczną i zeroemisyjne źródła energii	0 brak wzmianki o jakiegokolwiek polityce czy środkach w tym obszarze
	1 uwzględnienie niektórych polityk lub środków w tym obszarze, ale w sposób w dużej mierze niewystarczający do zapewnienia skuteczności
	2 omówienie wielu polityk lub środków w tym obszarze, ale bez podania niektórych ważnych szczegółów
	3 polityka lub środki w tym obszarze tworzące kompleksowe ramy

7.5 Rozwiązanie problemu nieefektywności rynku energii, która negatywnie wpływa na odbiorców szczególnie wrażliwych	0 brak uwzględnienia wpływu zmian na rynku energii na odbiorców wrażliwych
	1 uwzględnienie tej kwestii, ale zbyt ogólnikowo i/lub brak zaproponowanej polityki w celu jej rozwiązania
	2 omówienie wielu polityk lub środków w tym obszarze, ale bez podania niektórych ważnych szczegółów
	3 polityka i środki zapewniające kompleksowe i spójne ramy, optymalnie obejmujące rozwiązania takie jak inteligentne sieci, magazynowanie energii i w pewnym stopniu usługi DSR

Aspekt 8. Ubóstwo transportowe

Aspekt ten jest strukturalnie podobny do aspektu obejmującego ocenę ubóstwa energetycznego, ponieważ zagadnienia te stanowią powiązaną parę wyzwań – oba wynikają z włączenia sektorów transportu i budynków do systemu handlu uprawnieniami do emisji. Kategoria ta obejmuje zatem również kwestie związane z jakością planowania i działaniami niezbędnymi do rozwiązania problemu – zarówno bezpośrednie wsparcie, jak i inwestycje w zmiany strukturalne w systemach transportowych, które wspierają wdrażanie przyjaznych dla klimatu i dostępnych rozwiązań, zarówno technicznych, jak i organizacyjnych (np. rozwój sieci transportu publicznego lub infrastruktury rowerowej w obszarach miejskich). Optymalnie te ostatnie powinny również uwzględniać problem dysproporcji przestrzennych w dostępie do transportu publicznego.

8. Ubóstwo transportowe	
8.1 Uwzględnienie orientacyjnych celów dotyczących ograniczenia ubóstwa transportowego	0 brak wzmianki o celach dotyczących zmniejszenia ubóstwa transportowego
	1 cele uwzględnione, ale niewystarczająco szczegółowe i/lub niewykorzystujące odpowiednich wskaźników
	2 cele w większości dobrze zdefiniowane i wykorzystujące odpowiednie środki, ale brakuje niektórych kluczowych informacji
	3 cele przedstawione w wysoce spójny sposób i wykorzystujące dobrze zdefiniowane wskaźniki
8.2 Ocena poziomu ubóstwa transportowego i jakości stosowanego wskaźnika	0 brak oceny poziomu ubóstwa transportowego
	1 przegląd ubóstwa transportowego przedstawiony w pewnym stopniu, ale stosowane środki są niedostatecznej jakości
	2 ubóstwo transportowe dokładnie opisane, ocena oparta na dobrych wskaźnikach jakościowych, ale brakuje niektórych ważnych szczegółów
	3 przegląd ubóstwa transportowego przedstawiony jasno i szczegółowo, w oparciu o wysokiej jakości wskaźniki mierzące wpływ ubóstwa transportowego na terytorium kraju

<p>8.3 Bezpośrednie wsparcie na rzecz zmniejszenia ubóstwa transportowego</p>	<p>0 brak wzmianki o istniejących i planowanych politykach lub środkach w tym obszarze</p> <hr/> <p>1 niektóre istniejące i planowane polityki lub środki w tym obszarze są uwzględnione, ale nie są wystarczające do skutecznego rozwiązania problemu</p> <hr/> <p>2 istniejące i planowane polityki lub środki w tym obszarze są opisane i oczekuje się, że przyniosą znaczącą zmianę, ale nie rozwiążą problemu w sposób kompleksowy</p> <hr/> <p>3 istniejące i planowane polityki lub środki w tej dziedzinie uwzględniają w kompleksowy sposób ubóstwo transportowe, opisano też harmonogram stopniowego wycofywania wsparcia bezpośredniego</p>
<p>8.4 Środki mające na celu strukturalne zmniejszenie ubóstwa transportowego poprzez inwestycje w zrównoważone i zeroemisyjne opcje w zakresie mobilności</p>	<p>0 brak wzmianki o jakiegokolwiek polityce czy środkach w tym obszarze</p> <hr/> <p>1 uwzględnienie niektórych polityk lub środków w tym obszarze, ale w sposób w dużej mierze niewystarczający do zapewnienia skuteczności</p> <hr/> <p>2 omówienie wielu polityk lub środków w tym obszarze, ale bez podania niektórych ważnych szczegółów</p> <hr/> <p>3 polityka lub środki w tym obszarze tworzące kompleksowe ramy</p>

Aspekt 9. Potrzeby finansowe i źródła finansowania

Ocena aspektu wsparcia finansowego polityki sprawiedliwej transformacji i środków przewidzianych w KPEiK opiera się na dokładnym opisie niezbędnych funduszy publicznych i prywatnych potrzebnych do wdrożenia przedstawionych reform oraz na określeniu źródeł finansowania. Najlepszą praktyką w odniesieniu do KPEiK w celu ułatwienia procesu monitorowania wydatków publicznych byłoby wyraźne rozróżnienie między krajowymi i ogólnounijnymi kanałami finansowania.

<p>9. Potrzeby finansowe i źródła finansowania</p>	
<p>9.1 Opis potrzeb finansowych dla każdej proponowanej polityki i środków uwzględniających skutki dystrybucyjne</p>	<p>0 brak wzmianki o potrzebach finansowych proponowanych polityk i środków</p> <hr/> <p>1 potrzeby finansowe niektórych zaproponowanych polityk i środków opisane, ale brak szczegółowych informacji</p> <hr/> <p>2 potrzeby w zakresie finansowania większości proponowanych polityk i środków zostały określone, ale brakuje niektórych ważnych informacji</p> <hr/> <p>3 potrzeby w zakresie finansowania publicznego i prywatnego planowanych polityk i środków są precyzyjnie określone</p>

<p>9.2 Opis źródeł finansowania dla każdej proponowanej polityki i środków uwzględniających skutki dystrybucyjne</p>	<p>0 brak wzmianki o źródłach finansowania proponowanych polityk i środków</p>
	<p>1 źródła finansowania niektórych proponowanych polityk i środków opisane, ale brakuje szczegółowych informacji</p>
	<p>2 publiczne i prywatne źródła finansowania większości proponowanych polityk i środków określone, ale brakuje niektórych ważnych informacji</p>
	<p>3 publiczne i prywatne źródła finansowania na potrzeby wsparcia planowanych polityk i środków (w tym unijne instrumenty finansowania) jest precyzyjnie określone wraz z zaproponowanym harmonogramem dostępu do funduszy</p>

Aspekt 10. Polityki podatkowe, ubezpieczeniowe i zabezpieczenia

W tym aspekcie bada się wykorzystanie narzędzi w obszarze fiskalnym, ubezpieczeniowym i zabezpieczenia społecznego w celu sprostania wyzwaniom dystrybucyjnym w okresie przejściowym. Poniższe kryteria śledzą wykorzystanie dochodów z podatków, opłat i należności związanych z klimatem, które powinny być zaprojektowane w sposób korzystny dla grup szczególnie wrażliwych. Co ważne, w ramach tej sekcji dokonuje się również oceny procesu przygotowywania ram wykorzystania Społecznego Funduszu Klimatycznego (SFK). SFK może być bardzo skutecznym narzędziem przeciwdziałania nierównościom społecznym, jeżeli zostanie wdrożony z należytą starannością. Kolejne dwa kryteria koncentrują się na konsekwentnym wdrażaniu zasady „zanieczyszczający płaci” oraz na zintegrowanej ochronie najbardziej wrażliwych grup w zakresie instrumentów podatkowych.

<p>10. Polityki podatkowe, ubezpieczeniowe i zabezpieczenia społecznego</p>	
<p>10.1 Wykorzystanie dochodów z podatków, opłat i należności związanych z klimatem (lub podobnych instrumentów, np. dochodów z EU ETS) na wsparcie grup szczególnie wrażliwych</p>	<p>0 brak wzmianki o wykorzystaniu dochodów z podatków, opłat i należności związanych z klimatem na wsparcie grup szczególnie wrażliwych</p>
	<p>1 zasada ta znajduje odzwierciedlenie w niektórych proponowanych politykach i środkach, w przypadku których rozsądne byłoby jej zastosowanie, ale w większości przypadków jest ona pomijana</p>
	<p>2 zasada ta znajduje odzwierciedlenie w większości proponowanych polityk i środków, w odniesieniu do których rozsądne byłoby jej zastosowanie, ale nadal istnieją pewne niespójności</p>
	<p>3 zasada ta jest konsekwentnie stosowana we wszystkich proponowanych politykach i środkach, w odniesieniu do których rozsądne byłoby jej zastosowanie</p>
<p>10.2 Rozliczanie i przygotowywanie ram wykorzystania Społecznego Funduszu Klimatycznego</p>	<p>0 brak wzmianki o wykorzystaniu SFK</p>
	<p>1 SFK jest uwzględniony, ale przedstawiono jedynie podstawowe ramy jego wykorzystania</p>
	<p>2 przedstawione ramy wykorzystania SFK uwzględniają odpowiednie środki, ale brakuje niektórych ważnych szczegółów</p>
	<p>3 środki proponowane w ramach wykorzystania SFK przedstawione w kompleksowy i spójny sposób, umożliwiając osiągnięcie oczekiwanych rezultatów</p>

<p>10.3 Uwzględnienie i spójne stosowanie zasady „zanieczyszczający płaci” w całej gospodarce</p>	<p>0 zasada ta nie jest stosowana w żadnej z proponowanych polityk i środków, w odniesieniu do których rozsądne byłoby jej zastosowanie</p>
	<p>1 zasada ta jest stosowana w niektórych proponowanych politykach i środkach, w przypadku których rozsądne byłoby jej zastosowanie, ale w większości przypadków jest ona pomijana</p>
	<p>2 zasada ta jest stosowana w większości proponowanych polityk i środków, w odniesieniu do których rozsądne byłoby jej zastosowanie, ale nadal istnieją pewne niespójności</p>
	<p>3 zasada ta jest konsekwentnie stosowana we wszystkich proponowanych politykach i środkach, w odniesieniu do których rozsądne byłoby jej zastosowanie</p>
<p>10.4 Zintegrowana ochrona grup szczególnie wrażliwych w ramach instrumentów podatkowych i przekrojowe programy wsparcia związane z zieloną transformacją</p>	<p>0 ochrona nie jest dostępna w ramach żadnej z proponowanych polityk i środków, w odniesieniu do których rozsądne byłoby jej zastosowanie</p>
	<p>1 ochrona jest dostępna w ramach niektórych z proponowanych polityk i środków, w przypadku których rozsądne byłoby jej zastosowanie, ale w większości przypadków jest ona pomijana</p>
	<p>2 ochrona jest dostępna w ramach większości proponowanych polityk i środków, w odniesieniu do których rozsądne byłoby jej zastosowanie, ale nadal istnieją pewne niespójności</p>
	<p>3 ochrona jest konsekwentnie stosowana w ramach wszystkich proponowanych polityk i środków, w odniesieniu do których rozsądne byłoby jej zastosowanie</p>

Aspekt 11. Warunki pracy i nabywanie nowych kwalifikacji zawodowych

Aspekt ten dotyczy wpływu przejścia do neutralności klimatycznej na rynek pracy i analizuje polityki i środki mające na celu odpowiednie dostosowanie siły roboczej do potrzeb i wymogów gospodarki po transformacji. Powinny one obejmować przede wszystkim możliwości szkolenia, podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania pracowników, zwłaszcza w tradycyjnych sektorach przemysłu i górnictwa. Szczególną uwagę należy zwrócić na tworzenie i utrzymywanie miejsc pracy. KPEiK powinny również oceniać wpływ zielonej transformacji na bezpieczeństwo i higienę pracy oraz obejmować środki mające na celu zmniejszenie zidentyfikowanych zagrożeń.

11. Warunki pracy i nabywanie nowych kwalifikacji zawodowych	
11.1 Uwzględnienie podnoszenia kwalifikacji, przekwalifikowania i nabywania nowych kompetencji przez pracowników dotkniętych transformacją	0 brak konkretnych rozwiązań w zakresie podnoszenia kwalifikacji, przekwalifikowania i nabywania nowych kompetencji
	1 przedstawienie ogólnych ram lub wsparcia w zakresie podnoszenia kwalifikacji, przekwalifikowania i nabywania nowych kompetencji, które są w pewnym stopniu istotne dla zielonej transformacji
	2 zapewnienie odpowiedniego zestawu środków na potrzeby wsparcia w zakresie podnoszenia kwalifikacji, przekwalifikowania i nabywania nowych kompetencji związanych z transformacją przez ludzi aktywnych zawodowo
	3 zapewnienie kompleksowego harmonogramu podnoszenia kwalifikacji, przekwalifikowania i nabywania nowych kompetencji przez ludzi aktywnych zawodowo, z możliwością koordynacji z innymi planami dotyczącymi zatrudnienia i restrukturyzacji gospodarek regionalnych dotkniętych transformacją
11.2 Dostosowane do potrzeb środki wspierające zatrudnienie, tworzenie miejsc pracy i transformację, w szczególności w odniesieniu do kobiet lub osób niepełnosprawnych, oraz na najbardziej dotkniętych terenach	0 niewielkie wsparcie lub brak wsparcia dla tworzenia miejsc pracy związanych z transformacją
	1 podstawowe wytyczne dotyczące zatrudniania i tworzenia miejsc pracy w minimalnym stopniu uwzględniają inkluzywność
	2 szczegółowe plany mające na celu wsparcie w zakresie tworzenia miejsc są zgodne z odpowiednimi wymogami w zakresie inkluzywności
11.3 Analiza wpływu zielonej transformacji na bezpieczeństwo i higienę pracy oraz przygotowanie lub kontynuacja środków przeciwdziałania ryzykom	0 brak uwzględnienia wpływu zielonej transformacji na bezpieczeństwo i higienę pracy
	1 uwzględnienie podstawowej analizy wpływu transformacji na bezpieczeństwo i higienę pracy oraz pewnych środków mających na celu wyeliminowanie zidentyfikowanych zagrożeń
	2 uwzględnienie racjonalnie szczegółowego przeglądu wpływu transformacji na bezpieczeństwo i higienę pracy oraz zaproponowanie odpowiednich środków mających na celu wyeliminowanie przynajmniej niektórych zidentyfikowanych zagrożeń
	3 uwzględnienie solidnej analizy wpływu transformacji na bezpieczeństwo i higienę pracy oraz zaproponowanie odpowiednich środków w celu rozwiązania większości zidentyfikowanych zagrożeń i tendencji

Aspekt 12. Zaangażowanie zainteresowanych stron i konsultacje społeczne

Ostatni aspekt dotyczy zaangażowania zainteresowanych stron w proces aktualizacji KPEiK oraz przejrzystości planów. Cały proces konsultacji społecznych powinien być prowadzony w sposób umożliwiający wyczerpujące przedyskutowanie niezbędnych tematów przez kluczowe grupy zainteresowanych stron, a wyniki zaangażowania zainteresowanych stron powinny być szczegółowo opisane i podane do publicznej wiadomości. Obywatele powinni mieć równe szanse uczestnictwa w formułowaniu polityki i powinni mieć możliwość pociągania decydentów do odpowiedzialności za ich działania. Kryteria zawarte w tym aspekcie mają za zadanie wykazać, czy wszystkie kluczowe grupy zainteresowanych stron zostały zaangażowane, czy nawiązano dialog między władzami krajowymi i lokalnymi oraz czy rozpoczęto międzynarodowy dialog na temat sprawiedliwej transformacji. Celem oceny jest sprawdzenie, czy został opracowany plan ustanowienia długoterminowego procesu konsultacji z zainteresowanymi stronami, który ułatwiłby sprawne wdrożenie reform.

12. Zaangażowanie zainteresowanych stron i konsultacje społeczne	
12.1 Zaangażowanie partnerów społecznych, podmiotów społeczeństwa obywatelskiego i ogółu społeczeństwa w dyskusję na temat kwestii związanych ze sprawiedliwą transformacją podczas konsultacji społecznych planu	0 konsultacje społeczne nie zostały zorganizowane lub żadna z kwestii związanych ze sprawiedliwą transformacją nie była omawiana w trakcie ich trwania
	1 zorganizowano konsultacje społeczne, ale w ich toku nie omówiono wielu ważnych kwestii związanych z sprawiedliwą transformacją
	2 zorganizowano konsultacje i omówiono większość kluczowych kwestii związanych ze sprawiedliwą transformacją, ale nie wszystkie z nich
	3 zorganizowano na wczesnym etapie szeroko zakrojone konsultacje społeczne, a wszystkie istotne kwestie związane ze sprawiedliwą transformacją omówiono w wyczerpujący sposób
12.2 Ustanowienie stałego organu ds. konsultacji z zainteresowanymi stronami, obejmujących kwestie związane ze sprawiedliwą transformacją	0 brak wyznaczonego stałego organu ds. konsultacji społecznych lub zaproponowany organ jest wyznaczony doraźnie i jednorazowo
	1 przedstawiono ogólny zarys stałego organu ds. konsultacji społecznych, ale bez podstawowych szczegółów
	2 przedstawiono w większości spójny projekt stałego organu ds. konsultacji społecznych, ale bez pewnych istotnych szczegółów
	3 przedstawiono wysoce szczegółowy i spójny plan organizacji stałego organu ds. konsultacji społecznych

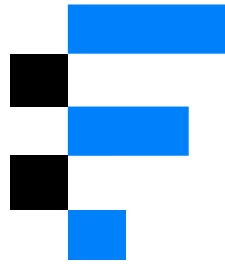
<p>12.3 Organizacja na wczesnym etapie dialogu z władzami lokalnymi w kwestiach związanych ze sprawiedliwą transformacją</p>	<p>0 brak wzmianki o dialogu z władzami lokalnymi w kwestiach związanych ze sprawiedliwą transformacją</p> <hr/> <p>1 przedstawiono pewne możliwości dialogu z władzami lokalnymi w kwestiach związanych ze sprawiedliwą transformacją, ale środki te są w dużej mierze niewystarczające</p> <hr/> <p>2 przedstawiono zadowalające ramy dialogu z władzami lokalnymi w kwestiach związanych ze sprawiedliwą transformacją, ale brakuje niektórych ważnych szczegółów</p> <hr/> <p>3 przedstawiono kompleksową wizję zaangażowania władz lokalnych we współpracę w kwestiach związanych ze sprawiedliwą transformacją</p>
<p>12.4 Określenie możliwości transgranicznego dialogu w rozwiązywaniu problemów związanych ze sprawiedliwą transformacją</p>	<p>0 brak wzmianki o transgranicznym dialogu w kwestiach związanych ze sprawiedliwą transformacją</p> <hr/> <p>1 przedstawiono pewne możliwości transgranicznego dialogu w kwestiach związanych ze sprawiedliwą transformacją, ale środki te są w dużej mierze niewystarczające</p> <hr/> <p>2 przedstawiono zadowalające ramy transgranicznego dialogu w kwestiach związanych ze sprawiedliwą transformacją, ale brakuje niektórych ważnych szczegółów</p> <hr/> <p>3 przedstawiono kompleksową wizję zaangażowania partnerów transgranicznych w rozwiązywanie problemów związanych ze sprawiedliwą transformacją</p>

V. Załącznik. Tabela podsumowująca aspekty uwzględnione w metodologii

Aspekty		Kryteria oceny
ASPEKTY TERYTORIALNE	1. Ambicje i cele	1.1 Podnoszenie poziomu ambicji i unikanie ograniczania celów w ramach Terytorialnych Planów Sprawiedliwej Transformacji
		1.2 Przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od węgla w energetyce
		1.3 Przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od węgla w całej gospodarce
		1.4 Przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od gazu ziemnego
		1.5 Przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram odejścia od ropy naftowej
		1.6 Przejrzysty i oparty na wiedzy naukowej harmonogram przejścia przemysłu na zerową emisję netto (przekształcanie lub zamykanie zakładów przemysłowych emitujących gazy cieplarniane w związku z wykorzystaniem paliw kopalnych lub procesami przemysłowymi)
	2. Wspieranie lokalnych gospodarek i społeczności	2.1 Polityki i środki wspierające gospodarki lokalne poprzez stymulowanie ich endogenicznego potencjału wzrostu, w tym promowanie przedsiębiorczości, wspieranie MŚP i gospodarki społecznej
		2.2 Polityka i środki mające na celu zachowanie tożsamości górniczych/tradycyjnych społeczności przemysłowych
		2.3 Polityki i środki na rzecz rewitalizacji środowiska naturalnego, zarówno w celu przywrócenia różnorodności biologicznej, jak i w celach rekreacyjnych
		2.4 Specjalna, specyficzna dla regionu polityka i środki promujące inteligentną i zrównoważoną mobilność (zarówno na terenach najbardziej dotkniętych w ramach regionu objętego transformacją, jak i łączyjących go z innymi regionami)
	3. Lokalne źródła czystej energii i zdekarbonizowane gałęzie przemysłu	3.1 Ocena potrzeb w zakresie wdrażania przystępnej cenowo czystej energii (w tym, w stosownych przypadkach, systemów ciepłowniczych), efektywności energetycznej lub dekarbonizacji procesów przemysłowych
		3.2 Polityki i środki mające na celu zaspokojenie potrzeb w dziedzinie przystępnej cenowo czystej energii (w tym, w stosownych przypadkach, systemów ciepłowniczych), efektywności energetycznej lub dekarbonizacji procesów przemysłowych
	4. Inkluzywność transformacji regionalnej	4.1 Promowanie równości płci w celu uwzględnienia szczególnej sytuacji i roli kobiet w przechodzeniu na gospodarkę neutralną klimatycznie
		4.2 Uwzględnienie grup szczególnie wrażliwych (w tym osób niepełnosprawnych), które w nieproporcjonalnie większy sposób odczuwają negatywne skutki transformacji
		4.3 Polityki i środki dotyczące demograficznych skutków starzenia się społeczeństwa w regionach objętych transformacją
	5. Regionalne zarządzanie sprawiedliwą transformacją	5.1 Spójność regionalnego i krajowego procesu planowania transformacji
		5.2 Koordynacja instytucjonalna w zakresie wdrażania sprawiedliwej transformacji między władzami regionalnymi i krajowymi
		5.3 Włączenie zainteresowanych stron i obywateli w regionalne zarządzanie transformacją

Aspekty		Kryteria oceny
ASPEKTY DYSTRYBUCYJNE	6. Ogólna ocena skutków dystrybucyjnych	6.1 Ocena ogólnych skutków dystrybucyjnych polityk i środków objętych aktualizacją KPEiK – w podziale na grupy dochodowe
		6.2 Ocena ogólnych skutków dystrybucyjnych polityk i środków objętych aktualizacją KPEiK – w podziale na inne odpowiednie grupy (np. gospodarstwa domowe w obszarach wiejskich, emeryci)
		6.3 Konsekwencja w stosowanej terminologii i pomiar postępów w osiągnięciu celów
	7. Ubóstwo energetyczne	7.1 Uwzględnienie orientacyjnych celów dotyczących ograniczenia ubóstwa energetycznego
		7.2 Ocena poziomu ubóstwa energetycznego i jakości stosowanych wskaźników
		7.3 Bezpośrednie wsparcie na rzecz zmniejszenia ubóstwa energetycznego
		7.4 Środki wspierające inwestycje, które strukturalnie zmniejszają rachunki za energię poprzez inwestycje w efektywność energetyczną i zeroemisyjne źródła energii
		7.5 Rozwiązanie problemu nieefektywności rynku energii, która negatywnie wpływa na odbiorców szczególnie wrażliwych
	8. Ubóstwo transportowe	8.1 Uwzględnienie orientacyjnych celów dotyczących ograniczenia ubóstwa transportowego
		8.2 Ocena poziomu ubóstwa transportowego i jakości stosowanego wskaźnika
		8.3 Bezpośrednie wsparcie na rzecz zmniejszenia ubóstwa transportowego
		8.4 Środki mające na celu strukturalne zmniejszenie ubóstwa transportowego poprzez inwestycje w zrównoważone i zeroemisyjne opcje w zakresie mobilności
	9. Potrzeby finansowe i źródła finansowania	9.1 Opis potrzeb finansowych dla każdej proponowanej polityki i środków uwzględniających skutki dystrybucyjne
		9.2 Opis źródeł finansowania dla każdej proponowanej polityki i środka uwzględniający skutki dystrybucyjne
	10. Polityki podatkowe, ubezpieczeniowe i zabezpieczenia społecznego	10.1 Wykorzystanie dochodów z podatków, opłat i należności związanych z klimatem (lub podobnych instrumentów, np. dochodów z EU ETS) na wsparcie grup szczególnie wrażliwych
		10.2 Rozliczanie i przygotowywanie ram wykorzystania Społecznego Funduszu Klimatycznego
		10.3 Uwzględnienie i spójne stosowanie zasady „zanieczyszczający płaci” w całej gospodarce
		10.4 Zintegrowana ochrona grup szczególnie wrażliwych w ramach instrumentów podatkowych i przekrojowe programy wsparcia związane z zieloną transformacją
11. Warunki pracy i nabywanie nowych kwalifikacji zawodowych	11.1 Uwzględnienie podnoszenia kwalifikacji, przekwalifikowania i nabywania nowych kompetencji przez pracowników dotkniętych transformacją	
	11.2 Dostosowane do potrzeb środki wspierające zatrudnienie, tworzenie miejsc pracy i transformację, w szczególności w odniesieniu do kobiet lub osób niepełnosprawnych, oraz na najbardziej dotkniętych terenach	
	11.3 Analiza wpływu zielonej transformacji na bezpieczeństwo i higienę pracy oraz przygotowanie lub kontynuacja środków przeciwdziałania ryzykom	

Aspekty		Kryteria oceny
ASPEKTY DYSTRYBUCYJNE	12. Zaangażowanie zainteresowanych stron i konsultacje społeczne	12.1 Zaangażowanie partnerów społecznych, podmiotów społeczeństwa obywatelskiego i ogółu społeczeństwa w dyskusję na temat kwestii związanych ze sprawiedliwą transformacją podczas konsultacji społecznych planu
		12.2 Ustanowienie stałego organu ds. konsultacji z zainteresowanymi stronami, obejmujących kwestie związane ze sprawiedliwą transformacją
		12.3 Organizacja na wczesnym etapie dialogu z władzami lokalnymi w kwestiach związanych ze sprawiedliwą transformacją
		12.4 Określenie możliwości transgranicznego dialogu w rozwiązywaniu problemów związanych ze sprawiedliwą transformacją

ireform.eu

bluelink.net

THE ITALIAN
CLIMATE CHANGE
THINK TANK

eccoclimate.org

ecologic.eu